

Veelgestelde vragen over fase 2 decreet Jeugddelinquentierecht

Regelgeving voor plaatsingen in een gemeenschapsinstelling

Het moment van de feiten - vóór of vanaf 1 maart 2023 - bepaalt het toepasselijk recht.

De **overgangsbepalingen** zijn vervat in artikel 21 van het wijzigingsdecreet van 15 juli 2022 tot wijziging van:

- de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming,
- het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp,
- het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht.

Deze hebben vooral te maken met de inwerkingtreding van de gesloten oriëntatie en de gesloten begeleiding in de gemeenschapsinstellingen.

Voorlopige maatregelen en maatregelen op grond van de wet van 8 april 1965

Voor **voorlopige plaatsingen in een gemeenschapsinstelling naar aanleiding van een jeugddelict gepleegd vóór 1 maart 2023** blijven de regels van artikel 52 en 52quater van de Jeugdbeschermingswet van 8 april 1965 van toepassing. Dat betekent voor gesloten plaatsingen een maximale duur van drie maanden, één keer verlengbaar met drie maanden en vervolgens maand per maand mits gemotiveerde beslissing. Ook de maximale leeftijdsgrens van 20 jaar op grond van artikel 52 van de Jeugdbeschermingswet blijft behouden.

Hetzelfde geldt voor de **maatregelen ten gronde**. Ook hier blijven artikel 37, §2, 8°, 37, §2quater en 37, §3 van de wet van 8 april 1965, zoals van kracht op 28 februari 2023, van toepassing bij jeugddelicten gepleegd vóór 1 maart 2023. Hiervoor blijft ook de leeftijdsgrens van 20 jaar behouden, inclusief de verplichte halfjaarlijkse herziening.

Voor **jeugddelicten gepleegd vanaf 1 maart 2023** gelden de bepalingen m.b.t. de gesloten begeleiding uit het decreet Jeugddelinquentierecht.

Voorlopige maatregelen volgens de wet van 1 maart 2002 voor de voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd

Voor de zogenaamde **Everbergplaatsingen** (voor jongens die jeugddelicten hebben gepleegd met een strafmaat van 5 jaar opsluiting of meer) geldt het moment van het plegen van het jeugddelict als cesuurmoment. De wet van 1 maart 2002, zoals van kracht op 28 februari 2023, blijft dus van toepassing voor een voorlopige maatregel tot plaatsing van een minderjarige in een gemeenschapsinstelling naar aanleiding van een jeugddelict gepleegd vóór 1 maart 2023.

Voor **jeugddelicten gepleegd vanaf 1 maart 2023** gelden de toegangscriteria (o.a. strafmaat van 3 jaar gevangenisstraf of meer) en de bepalingen van de gesloten oriëntatie uit het decreet Jeugddelinquentierecht.

De **nieuwe regels inzake gesloten oriëntatie, gesloten begeleiding en langdurige gesloten begeleiding** gelden slechts voor feiten gepleegd vanaf 1 maart 2023. Dat draagt bij aan een rechtszekere en duidelijke regeling met respect voor het beginsel van non-retroactiviteit van de strengere strafwet.

Dit beginsel speelt **alleen in de fase ten gronde**. Aangezien een gesloten oriëntatie ook van belang kan zijn voor de duur van een gesloten begeleiding ten gronde (zie artikel 36, vierde lid decreet jeugddelinquentierecht) en gelet op het verschil in toegangscriteria voor de gesloten oriëntatie (minimum 3 jaar gevangenisstraf) en de Everbergwet (enkel jongens, minstens 5 tot 10 jaar opsluiting) is gekozen voor een **uniforme en duidelijke regeling in beide fasen van de rechtspleging**.

Wat bij verschillende feiten gepleegd op verschillende data vóór en na 1 maart 2023

In dit geval zijn er **tijdelijk 2 wetgevingen van toepassing**, afhankelijk van de datum van de feiten. Het is de bevoegdheid en keuze van het Parket of de jeugdrechter om bepaalde feiten samen te voegen in één vordering of voor elk feit een afzonderlijke reactie op te leggen.

Voorgaande delicten worden alleszins meegenomen in de risicotaxatie door gemeenschapsinstelling De Grubbe voor feiten vanaf 1 maart 2023.

Artikel 36, vierde lid van het decreet Jeugddelinquentierecht voorziet bovendien dat wanneer de minderjarige delictpleger tijdens de voorbereidende rechtspleging reeds een maatregel gesloten oriëntatie opgelegd kreeg, al dan niet gevolgd door een maatregel van gesloten begeleiding, **elementen uit het afgeleverde oriëntatieverslag in overweging** worden genomen om de duur, vermeld in het vorige lid, te bepalen. Ten gronde hoeft er dus niet altijd een nieuwe oriëntatie te gebeuren.

Wat met de Everbergwet: blijft deze van kracht?

Cfr supra. De Everbergwet blijft tot nader order ook van toepassing voor Brussel.

Risicotaxatie en infodeling met gesloten oriëntatie

De **werkwijze voor de risicotaxatie en het oriëntatieverslag** is de voorbije jaren intensief en op basis van wetenschappelijk onderzoek voorbereid. In september 2021 vond in De Grubbe een uitgebreide toelichting plaats voor de jeugdmagistratuur. Daarnaast waren er in de loop van 2022 verschillende regionale momenten. Dergelijke infomomenten worden periodiek herhaald met telkens een [actuele presentatie](#).

De **initiële risicotaxatie gebeurt interprofessioneel** volgens een weging van verschillende criminogene factoren en aan de hand van gevalideerde risicotaxatie-instrumenten.

- de persoonlijkheid en gedragingen van de minderjarige;
- de aard, frequentie en ernst van de voorgaande jeugddelicten en het huidige jeugddelict;
- de relaties met leeftijdsgenoten;
- de attitudes en overtuigingen;
- de gezinsomstandigheden;
- de schoolse of arbeidsgerichte attitudes en vaardigheden;
- de aanwezigheid van middelenmisbruik;
- de vrije tijd en ontspanning

Het **verdiepend oriëntatievoorstel** omvat een advies over de duur van de gesloten begeleiding of het gewenste vervolgtraject.

- Om een **kwalitatief advies** te kunnen geven, moet De Grubbe over de juiste informatie beschikken. Naast gesprekken met jongere, context en school wordt ook zoveel mogelijk info gedeeld vanuit de sociale dienst jeugdrechtsbank en eerder betrokken hulpverlening.
- Om de **houding van de minderjarige** in te schatten ten aanzien van het referentiedelict en voorgaanden of antecedenten moet De Grubbe ook beschikken over het aanvankelijk PV, PV van verhoor, eerdere beschikkingen of vonnissen VOS en jeugddelict.

Dat sluit aan bij de [interne nota rond de operationalisering van gerechtelijke gegevens](#) bij de sociale dienst jeugdrechtsbank, voor een kwaliteitsvolle risicotaxatie tijdens de module gesloten oriëntatie.

In Antwerpen maakt het Parket alvast de relevante PV's en een overzicht van antecedenten over aan de consulent. Het is belangrijk om de informatie in het dossier zo efficiënt en snel mogelijk – met aandacht voor veiligheid - bij de medewerkers van De Grubbe te krijgen. Dat vraagt continue overleg en een traject naar een meer digitale werkwijze.

Naast de uitbreiding van De Grubbe en de nieuwe werkwijze komen er 10 extra vte consulenten bij de sociale dienst jeugdrechtsbank. Zij moeten bijdragen aan een snelle inhoudelijke samenwerking tussen De Grubbe en de jeugdrechtsbanken.

Is het toevertrouwen aan De Grubbe in de beschikking voor 10 of 30 dagen?

De beschikking heeft een **termijn van maximaal 30 dagen**. Na 10 kalenderdagen geeft De Grubbe een eerste risicotaxatie met advies over de verdere behoefte aan gesloten begeleiding.

- Indien het advies bepaalt dat gesloten begeleiding niet nodig is, is er een hoorplicht binnen 2 werkdagen.
- Indien het advies gesloten begeleiding voorop stelt en de jeugdrechter dit advies volgt, is het mogelijk om de jongere te horen binnen 2 werkdagen.

Met de jeugdmagistratuur is afgesproken dat zij proactief op de inleidende zitting een eerste **evaluatiezitting inplannen na 10 kalenderdagen + 2 werkdagen na aanvang van de gesloten oriëntatie**. Daar kan de jeugdrechter dan beslissen de jongere vrij te stellen of een verdere oriëntatie opleggen. Deze zitting kan altijd nog geannuleerd worden voor jongeren met een advies voor verdere gesloten begeleiding .

Is er een eindtermijn voor de VOS-jongeren die nu in een gemeenschapsinstelling zitten?

De rechtsgrond in het decreet Integrale jeugdhulp voor de **plaatsing van VOS jongeren in een gemeenschapsinstelling** is opgeheven sinds 1 maart 2023. Sindsdien zijn er dus **geen nieuwe beschikkingen of vonnissen meer mogelijk** om jongeren op grond van het decreet Integrale jeugdhulp te plaatsen. De **mogelijkheid van time-out blijft wel behouden** (maximum 14 dagen) volgens artikel 48, § 1, 9° decreet Integrale jeugdhulp (functie verblijf).

Met het oog op een zorgzame transitie en uitstroom VOS gelden **volgende overgangsmaatregelen**: Afhankelijk van de plaatsing in een open of gesloten afdeling kan een maatregel die lopende was op 28 februari 2023 nog maximum 3 maanden of 1 jaar verder lopen tot de einddatum. Dat betekent:

- uiterlijk tot 31 mei 2023 voor VOS in een gesloten afdeling (dus maximum 3 maanden),
- uiterlijk tot 28 februari 2024 voor VOS in open afdeling (dus maximum 1 jaar).

Een jongere stroomt na 30 dagen in De Grubbe door naar begeleiding, de begeleiding loopt af en jongere gaat weer naar huis. Als de jongere nadien nieuwe feiten pleegt, kan hij rechtstreeks in begeleiding teruggaan?

Bij nieuwe feiten moet een jongere opnieuw naar oriëntatie waar de aangemelde feiten/delicten opnieuw onderwerp uitmaken van de **risicotaxatie**. Eerdere delicten worden meegenomen voor het bepalen van de initiële risicotaxatie.

De procedure voor oriëntatie en gesloten begeleiding in de fase ten gronde procedure roept vragen op

Stel: er is een rechtstreekse dagvaarding voor zeer zware feiten. Er is nog geen oriëntatie geweest maar de rechtbank wil een plaatsing in een gesloten gemeenschapsinstelling. Hoe moet het vonnis opgesteld worden?

Procedureel is het niet mogelijk om na een eerste risicotaxatie opnieuw een vonnis te nemen om de oriëntatie eventueel te verlengen en daarna nog een gesloten begeleiding op te leggen. De zittingsdagen ten gronde liggen immers vast. Een oriëntatie is inherent ook een onderzoeksmaatregel in de navorsingsfase (fase van de voorlopige rechtspleging).

Na overleg met een vertegenwoordiging van het Openbaar Ministerie en de jeugdmagistratuur zal de gesloten oriëntatie in de fase ten gronde worden opgeheven. Deze decreetwijziging zit in circuit.

Verlenging van kortverblijf

Kortverblijf is in eerste instantie **verlengd tot 31 december 2023** voor de doelgroep van jongeren die hun voorwaarden / positief project/ ambulante sanctie niet naleven. Dit is een tijdelijke maatregel tot De Grubbe op maximumcapaciteit werkt. Bedoeling is een kort traject in een gemeenschapsinstelling met een snelle doorstart naar een ambulante reactie (HCA-maatregelen, delictgerichte contextbegeleiding ...).

Ook hier geldt **1 maart als cesuurmoment** voor de toepassingsvoorwaarden voor kortverblijf:

- voor feiten voor 1 maart 2023: wegens het niet naleven van voorwaarden na eerdere bufferfeiten (feiten met een strafmaat van 5 jaar opsluiting of meer);
- Voor feiten vanaf 1 maart 2023: voor het niet naleven van voorwaarden n.a.v. feiten met een gevangenisstraf van 3 jaar of meer.

We passen dit dus toe conform de vereiste van 3 jaar gevangenisstraf voor gesloten oriëntatie na 1 maart 2023.

Kortverblijf is regelgevend al voorzien voor het schenden van voorwaarden via het [Ministerieel besluit van 3 maart 2023](#), maar kan intussen ook breder worden toegepast voor nieuwe feiten. De algemene toepassing van de nieuwe module kortverblijf wordt via een decreetwijziging verankerd in het decreet Jeugddelinquentierecht.